

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 20.11.1996
KOM(96) 595 slutlig

KOMMISSIONENS ARBETSDOKUMENT

**"Mot det femte ramprogrammet:
nya inlägg i
målsättningsdebatten"**

Inledning

Den 10 juli 1996 lade kommissionen fram ett förslag om riktlinjer för det femte ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling, under titeln "Utforma framtiden". Dessa riktlinjer sändes till forskningsrådet den 7 oktober och granskas för närvarande av Europaparlamentet.

I syfte att fortsätta och fördjupa den debatt mellan institutionerna som på så sätt inletts krävs vissa tillägg till de ursprungliga riktlinjerna. Föreliggande dokument är avsett att vara ett första arbetsdokument för utformandet av sådana tillägg.

Arbetsdokumentets syfte är att förklara och precisera kommissionens avsikter i fråga om strukturer, målsättningar och styrmedel för det nya ramprogrammet.

För närvarande, i väntan på slutsatserna från utvärderingsrapporten om de senaste fem årens forskningsverksamhet inom unionen och Europaparlamentets initiativrapport, handlar det i första hand om att fastställa de föreslagna målsättningarna inför forskningsministrarnas rådsmöte den 5 december.

I början av 1997 kommer kommissionen att lägga fram ett andra arbetsdokument med en detaljerad redogörelse för det innehåll som föreslås för det femte ramprogrammet. Detta dokument kommer att föregå det formella förslaget, som skall presenteras av kommissionen i mars 1997.

Förberedelsen av det femte ramprogrammet anses allmänt vara ett tillfälle att tänka över vissa aspekter av unionens forskningspolitik. Den allmänna strategi som beskrivs i dokumentet "Utforma framtiden", och som innebär en tydligare fokusering på samhällliga och ekonomiska behov, har allmänt mottagits positivt, liksom idén att ge unionens forskningsverksamhet de medel som krävs för att adekvat och snabbt kunna reagera på utvecklingarna inom detta område som präglas av ständig och snabb förändring.

I syfte att fastställa hur en sådan strategi skulle kunna genomföras, behandlas i detta dokument i tur och ordning följande aspekter av det femte ramprogrammet: struktur, målsättningar, styrmedel för genomförandet (inbegripet förvaltning), budgetaspekter och tidsschema.

I. Strukturen

För att göra det lättare att uppnå de stora samhällliga och ekonomiska målsättningarna och i syfte att säkerställa att programmet fungerar effektivt och samtidigt är överskådligt, bör det femte ramprogrammet ha en enkel struktur. Denna enkelhet bör också återspeglas i kommissionens officiella beslutsförslag (så långt detta är möjligt med tanke på att det är nödvändigt att tillämpa en dubbel rättslig grund: EG-fördraget och Euratom-fördraget).

Ett enkelt strukturkoncept visas i det presentationsschema som används i dokumentet "Utforma framtiden". Enligt detta schema föreslår kommissionen att strukturera det femte ramprogrammet i tre tematiska och tre övergripande åtgärdsområden, motsvarande de sex prioriteter som fastställts i dokumentet "Utforma framtiden".

Dessa åtgärdsområden skall sammanställas så att allmänhetens intressen och de ekonomiska och sociala behoven i Europa uppmärksammas och tas med i det globala perspektivet. Därför är det viktigt att integrera ny kunskap och ny teknologi och utveckling, att koncentrera verksamheten på ett antal precist definierade mål och att för detta ändamål mobilisera den mångfald av ämnesområden och allt det kunnande som finns att tillgå.

Åtgärdsområden

- Tematiska aspekter

Dessa åtgärdsområden skulle kunna behandla följande teman:

- "Forskning om bioresurser och ekologiska system"
- "Utveckling av ett användarvänligt informationssamhälle"
- "Främjande av en konkurrenskraftig och hållbar tillväxt"

Inom kommissionen funderar man för närvarande på hur man skall definiera innehållet i dessa teman, som fastställts som prioriterade områden och behandlats allmänt i meddelandet KOM(96) 332 "Utforma framtiden".¹

Varje åtgärdsområde skall omfatta följande:

- Flera specificerade forskningsåtgärder som samordnas och stäms av mot varandra, samt även demonstrationsåtgärder som visar teknologiernas tekniska och ekonomiska potential.
- Åtgärder som syftar till utveckling av grundläggande teknik och forskning, och till att hålla sådan verksamhet på en tillfredsställande nivå inom hela femte ramprogrammet.
- Specifika åtgärder för dessa områden, som överensstämmer med de allmänna målen för gemenskapens politik inom internationellt samarbete: innovation, spridning och utnyttjande av forskningsresultat, stöd till små och medelstora företag, utbildning och mobilitet, undersökning och övervakning av de socio-ekonomiska aspekterna och utnyttjande av de kunskaper och den teknologi som uppstår i samband med de finansierade projekten.

Genomförandet av stödåtgärder för små och medelstora företag inom ramen för de tematiskt inriktade åtgärdsområdena (som skall bidra till att upprätta en "one-stop-shop" för företag och till att rationalisera informationsnät) skall göra det möjligt för dessa företag att dra nytta av de kontakter som knutits med stora företag, forskningscentrum och universitet inom ramen för projekten.

---

¹ Verksamhet som berör användning av kärnenergi kommer i slutskedet att fastställas i enlighet med de rättsliga bestämmelserna i artikel 7 i Euratom-fördraget.

Övergripande aspekter

Dessa åtgärder skulle kunna behandla följande frågor:

- "Befästande av den europeiska forskningens internationella roll"
- "Innovation och deltagande av små och medelstora företag"
- "Utökande av individens möjligheter"

Dessa åtgärdsområden skall bidra till genomförandet av sammanhängande och strukturerade strategier inom de tre områdena internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete, innovation samt främjande av mänskliga resurser. Liksom för de ovan nämnda aspekterna håller kommissionen för närvarande på med att fastställa detaljerna för dessa områden.

I detta syfte skall åtgärdsområdena uppmuntra till följande:

- Åtgärder och initiativ för samordning och stöd till den verksamhet som genomförs inom samma sektorer i de tematiskt definierade åtgärdsområdena.
- Initiativ av mer allmän art för vart och ett av de tre temaområdena.

En sådan struktur, som skulle göra det möjligt att öka ramprogrammets effektivitet avsevärt, överensstämmer med organisationen av unionens FoTU-verksamhet i fördragets avdelning XV. De tre tematiska åtgärderna motsvarar den första åtgärden, och de tre övergripande åtgärderna motsvarar åtgärderna 2, 3 resp. 4.

Gemensamma forskningscentret

Det gemensamma forskningscentret kommer att delta i genomförandet av det femte ramprogrammet på samma sätt som det deltagit i genomförandet av de föregående programmen. Utgående från sina unika resurser inom ett stort antal områden och de kapaciteter som utvecklats i samband med forskningsverksamheten ställer centret sin opartiska och oberoende expertis till förfogande för att genomföra unionens forskningspolitik. Samtidigt fortsätter centret att utveckla sina kontakter med industrin.

Centrets verksamhet i samband med det femte ramprogrammet skall överensstämma med följande kriterier: klart fastställda behov, erkänd kompetens och tillförande av mervärde på en europeisk nivå. Dessutom kommer en del av centrets verksamhet även fortsättningsvis att präglas av ett konkurrensförmåligt tillvägagångssätt, genom nya former av ingripande på marknaden, i synnerhet nya former av samarbete med industrin.

II. Målsättningarna

I dokumentet "Utforma framtiden" underströks nödvändigheten av att samordna unionens forskningsverksamhet. Detta har även framhållits i många av medlemsstaternas, forskningsorganisationernas och industriorganisationernas inlägg i debatten om det femte ramprogrammet.

Konkret innebär detta att verksamheten bör inskränkas till ett begränsat antal teman som motsvarar de samhälleliga och ekonomiska behoven i Europa. Detta speglas också mycket riktigt i förslaget.

Men samordning av ansträngningarna innebär också urvalsförfaranden inom varje temaområde, och att träffa ett urval bland de många möjliga vetenskapliga och tekniska målsättningarna.

Vad bör då ligga till grund för ett sådant urval? Kommissionen föreslår ett allmänt tillvägagångssätt och ett system av kriterier som skall tillämpas systematiskt i sådana frågor.

De vetenskapliga och tekniska målsättningarna bör i vilket fall som helst leda till verksamhet med **stort europeiskt mervärde** i fråga om intresse för allmänheten och social acceptans.

Innan målsättningarna bedöms utifrån detta grundläggande kriterium, bör de dock uppfylla två andra kriterier:

- **De stora politiska avgöranden som beskrivs i "Utforma framtiden".** De vetenskapliga och tekniska målsättningarna skall i första hand tydligt bidra till de samhälleliga och ekonomiska mål som fastställts i "Utforma framtiden": livskvalitet, hälsa och miljöskydd (en målsättning, vars betydelse för samhället bör innebära att den får en särskilt hög prioritet), utveckling av informationssamhället, industrins konkurrenskraft, hållbar utveckling och tillväxt med ökande sysselsättning, bevarande och stärkning av Europas position som vetenskapligt centrum och attraktivt område för investeringar och innovation (främjande av mänskliga resurser och mobilitet förtjänar särskild uppmärksamhet i detta sammanhang), samt slutligen stöd till genomförandet av unionens övriga politik.
- **Utvecklingen av kunskap och teknologi och främjande av Europas position i de berörda områdena.** Endast sådana målsättningar som berör områden där det finns nya forskningsmöjligheter eller där vi har allvarliga kunskapsluckor, eller områden inom vilka Europa förfogar över en god grund att bygga vidare på eller där det finns svagheter som skulle kunna övervinnas genom åtgärder på europeisk nivå. Stöd till den europeiska konkurrenskraften, den centrala axeln i unionens forskningspolitik, bör tjäna som riktmärke i detta sammanhang.

Vad beträffar målsättningar som berör **teman som redan behandlats** i samband med det fjärde ramprogrammet, skall **resultaten** av de åtgärder som redan genomförts först noggrant undersökas, innan dessa teman föreslås för ny behandling (undersökningen bör utgå från utvärderingar som utförts av opartiska experter). Dessutom bör det säkerställas att det fortfarande finns **giltiga motiv** för dessa åtgärder.

Det skall tilläggas att målsättningarna bör vara kontrollerbara och, om möjligt, kvantifierbara, samt att de bör uppnås inom en bestämd tidsperiod

III. Styrmedel

Det femte ramprogrammets framgång kommer i hög grad att bero på hur det genomförs i praktiken, eftersom det är mycket beroende av kvaliteten på de styrmedel som tillämpas. De målsättningar som formulerats i "Utforma framtiden" och de många diskussioner och debatter som ägt rum i denna fråga har visat på fyra huvudteman som bör behandlas:

- Förbättrad samordning
- Ökad flexibilitet och bättre reaktionsförmåga
- Större inverkan av forskningen på konkurrenskraften
- Förvaltning

Förbättrad samordning

Samordningsfrågan har tre aspekter. För det första krävs samordning inom forskningsprogrammen samt mellan de olika programmen. För det andra krävs samordning mellan forskningsprogrammen och unionens övriga politik, och för det tredje krävs samordning mellan de nationella och de europeiska initiativen.

- *Samordning inom forskningsprogrammen samt mellan de olika programmen*

En begränsning av antalet program innebär att villkoren för en effektivare samordning inom varje program förbättras, men gör det också lättare att samordna de olika programmen med varandra, eftersom antalet gränssnitt minskar.

De forskningsaktiviteter som direkt har att göra med olika delar av ett eller flera åtgärdsområden kommer att samordnas så att de kompletterar varandra och en samverkan uppnås.

På detta område kan projektgruppen för forskning/industri spela en viktig roll.

Upprättandet av projektgrupper har inneburit en viktig innovation (som motiverats av resultaten av konsultationerna kring grönboken om innovation) inom genomförandet av det fjärde ramprogrammet.

I sin egenskap av verktyg åt kommissionen har projektgrupperna till uppgift att stå för expertis, samordning och rådgivning samt för identifiering av de forskningsuppgifter som bör genomföras på europeisk nivå för att utveckla teknologier som krävs för medborgarnas välfärd.

Erfarenheterna med dessa projektgrupper har varit positiva, och de kan säkerligen vara till nytta även i det femte ramprogrammet. Projektgrupperna kommer att verka som katalysatorer för att påskynda de målinriktade åtgärderna. De skall vara redskap för samordning mellan olika program och berörda tjänstegrenar.

Förbindelserna mellan de tre stora tematiskt definierade åtgärdsområdena och de åtgärdsområden som berör övergripande aspekter bör dessutom göra det möjligt att förbättra ramprogrammets allmänna samordning.

- **Samordning mellan forskningsprogrammen och överensstämmelse med unionens övriga politik**

Samordningen och överensstämmelsen med målsättningarna för den övriga gemenskapspolitiken skall säkerställas på lämpligt sätt.

Samordningen mellan forskningsverksamheten och den övriga unionspolitiken har dels att göra med förhållandet mellan ramprogrammet och strukturfonderna, och dels mellan ramprogrammet och de stora programmen och ramarna för ekonomiskt och tekniskt stöd till tredje land (Phare, Tacis, Meda, FED och åtgärden PVD-ALA).

- De synergier mellan FoTU-politiken och regionpolitiken som uppstått under loppet av de sista åren skall utvecklas. **Strukturfonderna** används relativt systematiskt för att förstärka forskningskapaciteten i mottagarländerna, dels i form av infrastruktur för forskning och dels som mänskliga resurser (utbildning). Utgående från en djupgående analys kommer kommissionen inom den närmaste tiden att försöka lägga fram ett meddelande om forskning och sammanhållning. Detta bör bland annat bidra till att ytterligare förstärka synergier mellan dess båda områden.
- De styrmedel som tillämpas inom tekniskt, finansiellt och ekonomiskt samarbete med tredje land bidrar redan avgörande till hållbar utveckling i mottagarländerna och till deras ekonomiska samarbete med unionen, inbegripet forskningssamarbete och teknologitransfer och -anpassning. De möjligheter som dessa styrmedel erbjuder bör uppmuntra dessa länder att utveckla starkare synergier med de åtgärder inom ramprogrammet som berör ländernas behov.

Man bör skilja mellan politiskt stöd till finansieringen av tredje lands deltagande i ramprogrammet, som exempelvis kan säkerställas med hjälp av unionens styrmedel för internationellt samarbete, och den finansiering som är resultatet av förhandlingar om internationella forskningsavtal och för vilken modaliteterna skall fastställas från fall till fall.

Samordningen mellan ramprogrammet och övriga åtgärder och program (exempelvis de som berör utbildning och yrkesutbildning) skall också förstärkas.

- **Samordning mellan de nationella och de europeiska initiativen**

Ramprogrammet utgör endast en liten del av de sammanlagda europeiska initiativen på forskningsområdet. Europas forskningspotential kan därför endast utnyttjas till fullo genom effektiv samordning mellan olika åtgärder inom de olika ramarna. Framsteg på detta område bör från första början knytas till precist definierade målsättningar. Dessa målsättningar bör kunna uppnås genom tillämpning både av befintliga styrmedel och nya metoder.

- **Befintliga styrmedel:** Programmen **EUREKA** (för marknadsinriktad forskning) och **COST** (för grundläggande målinriktad forskning) är särskilt lämpliga för att åstadkomma samordning mellan nationella initiativ och unionens verksamhet. Informationsutbytet mellan de olika programmen bör förstärkas, och medlemsstaterna skall uppmuntras att förbättra samordningen på nationell nivå.

Befintliga förbindelser bör stärkas i syfte att uppnå bättre operationalitet, och enkla metoder för upprättande av förbindelser bör införas.

- **Nya metoder:** Artiklarna 130k (tilläggsprogram), 130l (deltagande i nationella program) och 130n (gemensamma företag) i fördraget utgör extra styrmedel utöver programmen i dess klassiska form (som även fortsättningsvis skall representera unionens huvudsakliga verksamhet). Dessa styrmedel kan tillämpas under särskilda omständigheter, när de kan tillföra ett extra mervärde.

Artiklarna 130k och 130l ger vissa medlemsstater möjligheter till åtgärder i begränsat omfång. De åtgärder som vidtas utgående från denna grund bör komplettera den övriga verksamheten inom ramprogrammet, vars allmänna jämvikt bör bevaras. Sådana åtgärder skall koncentreras på särskilda initiativ som uppvisar tydligt gemenskapsintresse.

Förbättrad flexibilitet och bättre reaktionsförmåga

Behovet av att förbättra programmets flexibilitet och unionens förmåga att reagera på oförutsedda vetenskapliga och tekniska utvecklingar eller på oväntade problem är tydligt och har ofta framhållits. Det är omöjligt att i början av ett ramprogram som skall pågå i fyra år förutse alla behov som kan komma att uppstå eller de utvecklingar som kommer att äga rum under programmets livstid.

Frågan hur de europeiska forskningsåtgärderna ständigt skall kunna anpassas har två aspekter: dels uppföljningen, i realtid, av utvecklingar och förändringar, dels mekanismer för att anpassa reaktionen på dessa förändringar.

- Att i realtid följa den vetenskapliga och tekniska utvecklingen och utvecklingen av samhällets och industrins behov är möjligt om åtgärderna för "teknisk övervakning" förstärks och förbinds med programmets verksamhetsområden. Behoven skulle kunna analyseras genomgående, särskilt vad gäller målinriktade stödåtgärder, utgående från utvärderingar och uppföljningsrapporter samt regelbundna konsultationer med industrin, den vetenskapliga världen och användarna.
- Snabb och flexibel reaktion skulle kunna säkerställas på olika sätt, bl.a. genom följande åtgärder:
  - Regelbunden anpassning av arbetsprogrammen, helst årligen.
  - Upprättandet av en "frizon" av begränsat omfång, som skall vara strikt avgränsad vad gäller beslutsfattning och uttryckligen skall vara till för att snabbt kunna reagera på oförutsedda behov.

Det kan tilläggas att det begränsade antalet program i sig självt redan innebär större flexibilitet. Särskilt bör det understrykas att förekomsten av adekvata mekanismer inte är tillräckligt för att garantera flexibilitet. Det krävs också politisk vilja att använda sig av dessa mekanismer.

Främjande av forskningens inverkan på konkurrenskraften

Unionen bör främja utvecklingen av forskningsåtgärder som inverkar positivt på konkurrenskraften, särskilt genom demonstrationsverksamhet, som kännetecknas av en större andel av privat finansiering än de klassiska samfinansierade projekten, samt genom anpassade bestämmelser rörande immateriell äganderätt, i syfte att i högre grad uppmuntra till utnyttjande av resultaten.

Förvaltning

Det är allmänt erkänt att en god och effektiv förvaltning är oumbärlig för att unionens FoTU-program skall ha framgång. För att ytterligare förbättra projektens och programmens förvaltning kommer kommissionen även i fortsättningen att tillämpa de grundläggande principer som gäller i dag: effektivitet, kvalitet, lika chanser samt en god förvaltning av offentliga medel.

Utgående från de framsteg som gjorts inom ramen för det fjärde ramprogrammet kommer kommissionen att försöka förbättra samordningen och kvaliteten i programmens förvaltning. Det främsta målet bör vara att rätta till den rådande "överbelastningen" av programmen, som gör förvaltningen tungrodd.

Åtgärder mot denna överbelastning skall vidtas på tre olika nivåer:

- **Koncentration:** Arbetsprogrammen skall begränsas till ett litet antal noga definierade prioriterade målsättningar, vilket bör leda till att antalet ansökningar begränsas.
- **Öppenhet:** Kommissionen kommer att tillhandahålla tillräckligt detaljerad information för att undvika ansökningar utan tillräcklig motivering, eller som inte passar i programmets målområden. I detta sammanhang kan medlemsstaterna och de organ som upprättats för spridning av information om programmen på nationell nivå hjälpa till .
- **"Förkontroll av ansökningarnas överensstämmelse":** De eventuella sökande, i synnerhet de små och medelstora företagen, skall lämna in förhandsinformation om målsättningen i deras förslag och hur förslagen överensstämmer med de formella villkoren för deltagande och med programmets mål.

Eftersom ramprogrammet kommer att struktureras som ett begränsat antal åtgärdsområden med ämnesövergripande karaktär, som täcker flera olika områden, krävs en övergång från en förvaltning som centreras runt åtgärdsområdena till en mer kollegial förvaltningsmetod.

IV. Budgetaspekter och tidsschema

Det femte ramprogrammet kommer att finansieras inom ramen för ett "allmänt maximibelopp" som fastställs av budgetmyndigheten. Under den period som åtagandena gäller (1999-2002) bör får belopp inte överskrida den gräns som fastställs årligen inom ramen för unionens budgetplan.

För närvarande förs forskningsutgifter upp under rubrik 3 (intern politik) i den preliminära budgeten. De utgör den utan jämförelse största andelen av dessa utgifter, eftersom de motsvarar 60% av de tillgängliga medlen under denna rubrik, i

överensstämmelse med andan i Edinburgavtalen (mellan hälften och två tredjedelar av rubrik 3 i budgetplanen). Detta skulle även kunna tillämpas i fråga om det femte ramprogrammet.

Vid beräkningen av en lämplig nivå för unionens forskningsutgifter kommer hänsyn att tas till den beräknade ökningen av BNI.

Dessutom kommer man att ta hänsyn till att de övriga teknologiska stormakternas ansträngningar inte minskar. Fastän forskningsinvesteringarna i Japan motsvarar 3% av landets BNI, och 2,5% i USA, ligger de europeiska investeringarna sedan flera år på i genomsnitt 2% av BNI.

USA:s offentliga forskningsbudget, som minskat under de senaste åren, kommer dessutom att under 1997 öka till nästan tre miljarder dollar (bland annat ökar budgeten för National Institute of Health med 6,9%), och budgeten för de offentliga forskningsorganen i Japan fortsätter att öka raskt (+8,3% för myndigheten för vetenskap och teknologi, 16,4% för MITI). Med hänsyn till dessa insatser som görs av våra partners/konkurrenter, är det av avgörande betydelse att Europa bibehåller en hög investeringsnivå inom forskningsområdet, både offentligt och privat.

Slutsatser

Allmänt sett är det bråttom: det är nödvändigt att genomföra det femte ramprogrammet inom den planerade tidsfristen. Om man vill att programmet skall starta år 1999, som förutsett, bör ganska strikta tidsgränser respekteras, med tanke på den tid som beslutsprocessen troligtvis kommer att ta.

Som redan nämnts i början av detta meddelande planerar kommissionen att lägga fram ett detaljerat arbetsdokument i början av 1997, och att komma med ett formellt förslag i mars 1997, som dock inte kan påverka föregående förslag från kommissionen rörande gemenskapens framtida finansiella ramar, som kommer att avges direkt efter regeringskonferensens avslutande. Målsättningen är att förslaget antas i början av 1998.

Kommissionen har med avsikt valt att gå fram etappvis vid förberedandet av det femte åtgärdsprogrammet, så att man hela tiden kan förvissa sig om att de föreslagna riktningarna bibehålls och respekteras.

Föreliggande dokument har sammanställts i denna anda i syfte att bidra till att strukturera debatten kring tydliga målsättningar.

Utgående från resultaten av denna debatt hoppas kommissionen kunna sammanställa och lägga fram det planerade detaljerade arbetsprogrammet och det formella förslaget så snabbt som möjligt. Dessa båda dokument kommer att förtydliga och konkretisera hur de samhälleliga och ekonomiska målsättningar som fastställts i "Utforma framtiden" skulle kunna uppnås.

ISSN 1024-4506

KOM(96) 595 slutlig

DOKUMENT

SV

15

Katalognummer : CB-CO-96-613-SV-C

ISBN 92-78-11898-2

Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer

L-2985 Luxemburg

//